

“KARDEŞ ŞEHİR”LERİN GELECEĞİMİZE ETKİSİ

Eşleşen şehirler, gelişen ekonomiler

Birleşmiş Milletlerin Dünya Kentleşme Beklentileri (World Urbanization Prospects) Raporuna göre, 1950’de 746 milyon olan dünya kent nüfusu, 2014 yılında 3,9 milyar oldu ve dünya toplam nüfusunun yüzde 54’üne ulaştı. 2050 yılına gelindiğinde ise kentlerde yaşayan nüfusun, toplam nüfusa oranının yüzde 66 olacağı öngörülmüyor.



İkinci Dünya Savaşı sonrasında Batı Avrupa devletleri barışa, uzlaşmaya ve diplomasiye olan ihtiyaçlarını eğitim ve kültür alanlarında kurulan bağlar aracılığıyla gidermeyi hedefledi. Bu hedef doğrultusunda, ilk örneğinin 836 yılında Alman

şehri Paderborn ile Fransız şehri Le Mans arasında kurulan kardeş şehir bağı olduğu bilinen kardeş şehircilik kavramı, “şehir eşleştirme” adıyla yeniden Batı Avrupa’nın gündemine girdi. Literatürde, ‘belediyelerin kendi çıkarlarını uluslararası düzeyde ta-





nımlamak ve korumak adına attıkları ilk adım' olarak nitelendirilen bu kavram, özünde savaşın yol açtığı toplumsal ve ekonomik sorunların hafifletilmesi, barışın ve diplomasinin tesisi için Avrupa halklarını bir araya getirmenin önemli bir aracı olarak ortaya çıktı ve yaygınlaştı.

Birleşmiş Milletlerin Dünya Kentleşme Beklentileri (World Urbanization Prospects) Raporuna göre, 1950'de 746 milyon olan dünya kent nüfusu, 2014 yılında 3,9 milyar oldu ve dünya toplam nüfusunun %54'üne ulaştı. 2050 yılına gelindiğinde ise kentlerde yaşayan nüfusun, toplam nüfusa oranının %66 olacağı öngörülüyor. Dolayısıyla kırsal nüfus azalmasına koşut olarak kentlerin, artan nüfusu barındıracak düzeyde büyümeleri ve ekonomik kapasitelerini artırmaları gerekiyor.

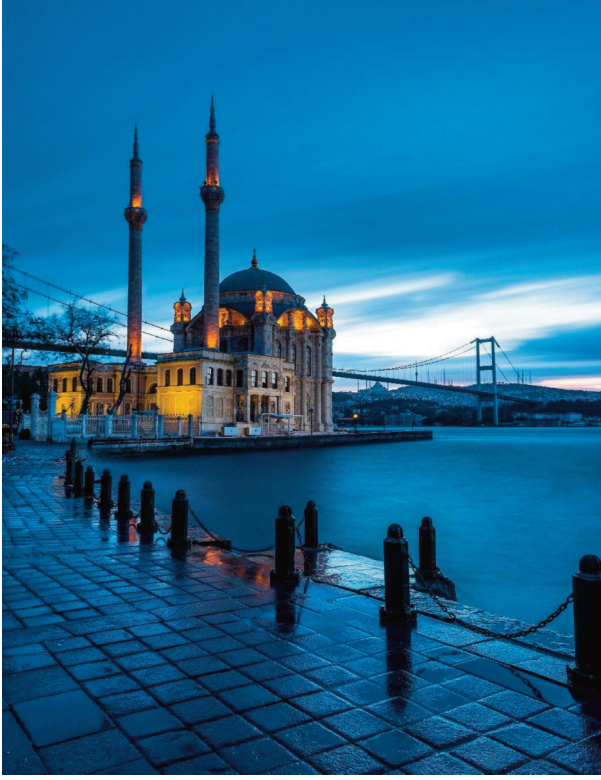
Bu koşullar altında, kentlerin bu tür ihtiyaçlara cevap verebilmesi ve öngörülen değişimlere adaptasyonu, sahip oldukları karşılaştırmalı üstünlükler çerçevesinde geliştirebilecekleri ekonomilerine ve bunun güçlü bir aracı olan yeni ticari işbirliklerine dayanıyor. İşte tam da bu noktada "şehir eşleştirme" kavramının önemi ön plana çıkıyor.

İki ülkede yaşayan topluluklar arasında kurulan geniş kapsamlı ve uzun dönemli işbirlikleri olarak da tanımlanabilen şehir eşleştirme, özünde iki veya daha fazla kent arasında kurulabilecek her türlü ilişkiyi kapsayan geniş ve esnek bir kavram. Bu ilişki, sadece iletişim ve bilgi paylaşımı mahiyetinde olabileceği gibi, daha ileri düzeyde iş birliği ve ortaklık biçiminde de olabiliyor. Şehir eşleştirmeyi diğer iletişim ve iş birliği çalışmalarından ayıran en temel özelliklerden biri ise, uzun dönemli bir bakış açısı içermesi. Bu nedenle, şehir eşleştirmenin diğer kısa

ve orta dönemli iş birliklerinden farklı olarak daha kapsamlı biçimde tanımlanmış üst düzey hedefleri olması gerekiyor. Ayrıca bu hedeflerin, şehir eşleştirmeye dâhil kentlerde yaşayan vatandaşlar tarafından da bilinmesi ve özümsemesi önem taşıyor.

Dünyanın en büyük yirmi ekonomisinden biri olan Türkiye'nin gücünü, şehirlerde kümelenmiş olan hizmet, sanayi ve inşaat sektörleri oluşturuyor. Bu sektörlerin ülke gayrisafi yurtiçi hasılasındaki payı, 2018 yılı itibarıyla yaklaşık %96,7. Şehirlerin ekonomik rekabet güçlerinin, fiziksel ya da nüfus bütünlükleriyle bir ilgisinin olmadığı, yapılan çalışmalarla ortaya konuldu. Dolayısıyla beşeri ya da fiziki ölçeğine bakılmaksızın her şehrin, doğru hamlelerle ve sahip olduğu karşılaştırmalı üstünlükleri kullanarak yüksek bir rekabet gücüne kavuşması mümkün. Dünyanın en hızlı büyüyen şehirlerinin %75'inin gelişmekte olan bölgelerde yer alıyor olması, ekonomilerini geliştirmek isteyen şehirler için bir diğer sevindirici haber. 2012 yılında bu şehirlerin ekonomik büyüme performansları, buldukları ülkelerin ortalamalarını geride bıraktı. Bu bilgiler ışığında şehir eşleştirme çalışmaları, kentlerimize, verimli ticari işbirlikleri ve ortaklıklarla ekonomik güçlerini artırarak belkemiğini oluşturdukları ulusal ekonomimizi kalkındırabilmeleri için önemli bir fırsat sağlıyor.

Türkiye'de şehir eşleştirme çalışmaları 1960'larda başladı ve özellikle 2000 yılından sonra artarak devam ediyor. Bugüne kadar ülkemizdeki kentlerin dünyanın farklı bölgelerinde 1730 adet kardeş şehri bulunuyor. Bu rakam içerisinde 306 kardeş şehir yani şehir eşleştirme uygulamasıyla İstanbul birinci sırada yer alıyor. İstanbul'u 151 uygulamayla İzmir,



145 uygulamayla da Ankara takip ediyor. Ülkemizdeki kardeş şehirlerin %36'sını AB ülkelerindeki kentler oluşturuyor. Türkiye'deki yerel idarelerin, yurtdışındaki kardeş şehirleri ile gerçekleştirdiği faaliyetler alanlarına göre gruplandırıldığında sırasıyla kültür, sanat, spor, sosyal sorumluluk ve enformasyon faaliyetlerinin ön plana çıktığı görülüyor.

Şehir eşleştirme çalışmalarının başladığı yıllardan bugüne kadar edinilen başarılı tecrübelerin ardından 6 Nisan 2018 tarihinde "Türkiye ve Avrupa Birliği Arasında Şehir Eşleştirme Projesi (TWIN)" başladı. TWIN projesi Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA II) altında AB ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse ediliyor. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı projenin ana faydalanıcısı. Türkiye Belediyeler Birliği, Vilayetler Birliği ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü ise projenin üç kilit paydaşı.

Bu kurumlar ülkemizdeki şehir eşleştirme faaliyetlerinde temel rol oynayan başlıca kamu kurumları olma niteliğini taşıyor. 5 Nisan 2020 tarihinde sona erecek ve toplam bütçesi 4,5 milyon Avro olan TWIN Projesi "Teknik Destek" ve "Hibe" olmak üzere iki bi-

leşenden oluşuyor. Toplam bütçenin 1,9 milyon Avro'luk kısmını kapsayan projenin teknik destek bileşeninde "AB Müktesebatı" ve "şehir eşleştirme" alanlarında yerel kapasitenin geliştirilmesi çalışmaları yürütülüyor.

Aynı zamanda Türkiye'deki yerel yönetimlerle AB üyesi ülkelerdeki yerel yönetimler arasındaki iletişimi ve etkileşimi kolaylaştırarak şehir eşleştirme/kardeş şehir uygulamalarına ve yeni iş birliklerine imkân sağlayabilecek Town Twinning Tool adı altında bir çevrimiçi şehir eşleştirme aracı Ekim 2019'dan itibaren kullanıma açılıyor. Tüm bunların yanı sıra, Türkiye'de şehir eşleştirme uygulamalarının daha etkin bir şekilde yürütülmesine katkı sağlamak amacıyla bir Şehir Eşleştirme Yol Haritası da hazırlanıyor.

Projenin geri kalan bütçesi olan 2.6 milyon Avro ile de Türkiye ve Avrupa Birliği arasında Şehir Eşleştirme Hibe Programı adı altında 23 projeye hibe desteği sağlanıyor.

Hibe programı ile Türkiye ve AB üyesi ülkelerin yerel yönetimleri arasında kalıcı ve sürdürülebilir bir diyalog tesis edilmesi amaçlanıyor. Türkiye'nin 19 farklı ilinden büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri, ilçe belediyeleri, valilikler ve kaymakamlıkların "faydalanıcısı" olduğu 23 hibe projesi, Almanya, Bulgaristan, İspanya, İtalya, Letonya, Litvanya, Macaristan, Polonya, Romanya, Portekiz, Slovenya, Yunanistan ve Türkiye'den eş-faydalanıcı kurum ve kuruluşlarla birlikte yürütülüyor. Hibe projeleri ayrıca Türkiye'den ve AB'den ticaret ve sanayi odaları, sivil toplum kuruluşları, kalkınma ajansları, üniversiteler ve yerel yönetimlerden oluşan 35 kurum ve kuruluşla işbirliği yapıyor. Projeler çevre, enerji, iklim değişikliğiyle mücadele, akıllı ve afetlere karşı dirençli şehirler, geri dönüşüm, sürdürülebilir turizm, gençlik ve spor, kültür, göç yönetimi ve kırsal kalkınma temaları altında uygulanıyor.

Ekonomik işbirliklerinin geliştirilmesini ve AB Müktesebatına uyum çalışmalarını teşvik eden TWIN Projesinin 2020'de tamamlanması planlanıyor. Proje kapsamında bir yandan işbirliği kurulan AB şehirlerinin yerel yönetimleriyle olan ilişkilerimiz geliştirilirken, diğer yandan bu ilişkilerin geliştirilmesiyle sağlanan kazanımlar ülkemizin yerel ekonomik kalkınmasının bir parametresi haline getiriliyor. **FD**